

Utdrag fra artikkel om Scenetekstivalen i Tromsø 2020. Utdraget inneholdet det som omhandler Kväänitetteri sin opptreden under festivalen.

Scenekunst

TEATER MUSIKK DANS POLITIKK

Nyheter Debatt Kritikk Intervju

Teatrets flerspråklighet

Når jeg hører summingen av russisk, engelsk, finsk, norsk og samisk lytter jeg til tekstene på en annen måte. Jeg forstår nødvendigvis ikke alt, men jeg forstår likevel.

KRITIKK | 16.10.2020

[Twitter](#) | [Facebook](#)

[Rania Broud](#)

Nyslått kvensk teater

Ifølge Store Norske Leksikon har det vært innvandring til Norge siden omkring år 900. Den store tilstrømmingen av arbeidskraft fra våre naboland kom fra 1800 til 1920, det inkluderer finske innvandrere som bosatte seg i Nord-Norge, kalt kvener eller norskfinner. Skogfinnene på Østlandet innvandet fra Finland på 1600-tallet. Likevel er det innvandringen fra 1960-tallet og frem til dagens flyktninger som står vårt kollektive minne nærmest når vi snakker om innvandring. De ulike samiske språkene og kvensk har, grunnet politikken majoritetsnordmenn har ført mot dem, hatt vanskeligere kår enn hva de burde hatt. Et tap for Norge, som faktisk er et flerspråklig land.

Det nyetablerte Kvääniteatteri – Kventeater viste et komisk utdrag. Her var det *flerspråklighet* i utvidet forstand der Astrid Serine Hoel fremførte en monolog på norsk og tulleengelsk med dansebevegelser som viste til jazz, hiphop og andre sjangre. Ørjan Steinsvik og Ivar Beddaris kroppsspråk hadde et pantomimisk uttrykk i tillegg til tekst på norsk og kvensk, eller finsk da, ettersom Beddari behersker finsk bedre enn kvensk, ifølge Frank Jørstad, som stilte publikum spørsmål i etterkant av visningen om hvordan vi opplevde å høre innslag på et språk mange ikke kan. Det var ikke i seg selv problematisk, men det oppstod en debatt mellom de kvenske i salen. Pensjonisten Torbjørn Naimak, som engasjerer seg i kvensaken som styremedlem i Tromsø kvenforening, poengterte at det viktigste ikke var hvor kvensk eller finsk språket ble fremført på, men at det kvenske og norskfinske miljøet måtte stå samlet som minoritet for å styrke kulturarven på sikt. Blant annet hadde visningen innslag av en lydinnspilling av Kari Slaatsveen, som Jørstad beskrev som nyslått kvensk.

Apropos oppdagelsen av ens egen identitet som noe annet enn “helnorsk”, kvelden før fortalte Bernt Bjørn noe tilsvarende på scenen om da han oppdaget at han var same. Det var i forbindelse med et morsomt innslag fra Bernt og broren Stein Bjørn, som fremførte en *vorring*. *Vorring* eller *jåssing* ble forklart som en tradisjon utbredt i Nord-Norge med improvisatorisk fortellertradisjon, som enkelte samer ser tett knyttet til sin identitet.

Bakgrunnen for etableringen av Kvääniteatteri – Kventeater er at kvensk kultur og språk er sterkt truet etter lang tids fornorsking. Et teater kan bidra til bevaring av kultur og språk, samt skape innsikt i minoritetsspørsmål vi først nå har begynt å øke bevisstheten rundt – og viktigst av alt – begynt å se verdien av. Et prosjekt jeg håper vi kritikere på Østlandet vier en likestilt oppmerksomhet til fremover.

Normer som begrenser eller åpner oss

For meg var det interessant å høre om de ulike personene som snakket om når de oppdaget at de stammer fra et naboland eller urbefolkningen. Det er tett knyttet til Norgeshistoriens mørke kapitler jeg mener man ikke har tatt et skikkelig oppgjør med. Er det noe jeg har lært, så er det hvordan normer kan bidra til å begrense eller åpne et samfunn. Vi er muligens i en tid der vi er på vei til å åpne oss. Teatret har alt å vinne på å romme en større normbevissthet om det flerkulturelle og flerspråklige Norge fordi kulturen sosialiserer oss inn i opplyste sfærer og har derfor ekstra stort ansvar. Men det kan også virke begrensende også uten egentlig å ha det som hensikt. Det er bare mangel på forståelse og resultatet av et tankemønster institusjonsledere må arbeide hardere for å komme ut av.

For å trekke linjer til min egen minoritetstilhørighet, både kulturelt og i grad av melanin i huden min, som kritiker og dramaturg i møte med kulturbransjen: Jeg merker et økende fokus på meg som “minoritetsekspert”, der denne nytegnede kompetanseboksen jeg føler meg plassert i har begynt å føles trangere. Derfor er jeg redd at en dramatiker med eksempelvis samisk tilhørighet skal bli låst i “alltid” å skrive om det samiske og satt i sin minoritetsboks. Norge, som et flerspråklig land, er på mange måter kulturfattig. Fordi minoritetene blir begrenset til – vel, minoritet. Her går vi glipp av større rekruttering av talenter i kulturlivet om man er mer mangfoldig. Verdien mangfold har for kulturinstitusjonene er å nå ut til flere – man tjener penger på det. Jeg har muligens tråkket feil i løpet av denne teksten, om kulturer jeg kan for lite om, og er villig å lære og forstå bedre. Fornorskningen av det samiske og kvenske folket er lik *hvitvaskingen* jeg som melaninrik minoritet har utført på meg selv. Så er spørsmålet: Hvordan kommer vi oss dit hen å bli et mangfoldig multikulturell og polilingvistisk (teater)samfunn i sameksistens, som kan romme hverandres ulikheter uten å polarisere? Jeg har ikke et genialt svar på dette spørsmålet, men jeg vet at jeg ikke alltid likestilles som en med en bred kompetanse, men låses grunnet en oppfatning på bakgrunn av hudfargen min. Hadde jeg vært hvit ville jeg muligens gjort som eksemplene jeg har vist til – holdt min flerkulturelle identitet skjult. Scenetekstivalen viste hvor rik Norge er med sin flerspråklighet, og det skal bli spennende å se hvor raskt resten av landet klarer å holde takt med denne grensesprengende utviklingen. Grensesprengende i den forstand at scenekunsten potensielt kan bevege seg ut i uoppdaget og vakker kunstterreng.